

|                   |                                                                              |
|-------------------|------------------------------------------------------------------------------|
| หัวข้อวิทยานิพนธ์ | การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องพรหมในคัมภีร์อุปนิษัทและคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก |
| ชื่อนักศึกษา      | พระมหาพุทธรักษ์ ปราบนอก                                                      |
| สาขาวิชา          | ภาษาสันสกฤต                                                                  |
| ภาควิชา           | ภาษาตะวันออก                                                                 |
| ปีการศึกษา        | 2540                                                                         |

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้จุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องพรหมในคัมภีร์อุปนิษัท และคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก คัมภีร์อุปนิษัทเป็นคัมภีร์ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาในยุคพระเวทของอินเดีย ส่วนคัมภีร์พระสุตตันตปิฎกเป็นส่วนหนึ่งของพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี เป็นคัมภีร์ที่เกี่ยวข้องกับคำสอนของพระพุทธเจ้า คัมภีร์อุปนิษัทนั้นมีอายุเก่าแก่กว่าคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก การวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 บท ดังต่อไปนี้ คือ

1. บทที่ 1 เป็นบทนำ
2. บทที่ 2 การศึกษาแนวคิดเรื่องพรหมในคัมภีร์อุปนิษัท
3. บทที่ 3 การศึกษาแนวคิดเรื่องพรหมในคัมภีร์พระสุตตันตปิฎกและอรรถกถา
4. บทที่ 4 การเปรียบเทียบแนวคิดทั้งสองที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 2 และ 3
5. บทที่ 5 เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยพบว่า มีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดระหว่างข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ทั้งสองนั้น ซึ่งสามารถประมวลสรุปได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. ในคัมภีร์อุปนิษัทอธิบายพรหมเป็น 2 ชนิด คือ พรหมที่เป็นนปุงสกลิงค์ (ไม่ใช่เพศชายเพศหญิง) และพรหมที่เป็นสตรีลิงค์ (เพศหญิง) พรหมชนิดแรกใช้แสดงแทนความจริงสูงสุดหรืออันติมสัจจะ เป็นสิ่งที่ไม่สามารถที่จะอธิบายถึงได้ด้วยคำพูด เป็นสิ่งที่มีอยู่เพียงหนึ่งเดียวไม่มีสอง พรหมชนิดนี้จะสามารถอธิบายได้ในลักษณะปฏิเสธเท่านั้น เช่น มันไม่ใช่สิ่งนี้ มันไม่ใช่สิ่งนี้ ส่วนพรหมชนิดที่สองนั้นใช้แสดงแทนพระเจ้าสูงสุด ผู้เป็นผู้สร้าง ผู้ดำรงรักษา และผู้ทำลายโลก เรียกว่า สกุนพรหมัน ซึ่งมีคุณสมบัติที่พิเศษต่าง ๆ เช่น เป็นสรรพวิภู เป็นสรรพวิทูและมีศักดิ์านุภาพในการสร้าง พิทักษ์และทำลาย เป็นต้น

2. พรหมในพระสุตตันตปิฎกเป็นเพียงเทวดาที่อาศัยอยู่ในสวรรค์ เป็นเทวดาจำพวกหนึ่งที่มีรัศมีแผ่ชานออกจากกาย มีอายุยืน รวมทั้งมีร่างกายงดงามและแข็งแรง การที่บุคคลจะเป็นพรหมได้นั้นจะต้องได้บรรลุมานตามหลักของพระพุทธศาสนา

3. อาตมัน ซึ่งก็คือ พรหมัน ตามหลักของคัมภีร์อุปนิษัตินั้น ก็แตกต่างจากอัตตา หรืออาตมันตามหลักของคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก เพราะอาตมันมีสถานะเป็นสิ่งที่เที่ยงแท้ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ปราศจากความโสกะเศร้า เป็นต้น แต่อัตตาไม่มีสถานะหรือคุณสมบัติเช่นนั้น ซึ่งในพระสุตตันตปิฎกสอนว่า ทุกสิ่งทุกอย่างตกอยู่ใต้อำนาจของความเปลี่ยนแปลงและเสื่อมสลาย ไม่มีสิ่งใดเที่ยงแท้ เป็นต้น

4. ความคล้ายคลึงกันระหว่างแนวคิดทั้งสอง คือ การจำแนกพรหมออกเป็น ปุคคลาธิษฐานและธรรมาธิษฐาน สถานะที่แท้จริงสูงสุดของพรหมในคัมภีร์อุปนิษัตินั้นคล้ายคลึงกับพระนิพพานในคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก และคล้ายคลึงกับแนวคิดเรื่องธรรมนิยาม ซึ่งเป็นสิ่งที่ เป็นจริงอยู่เสมอ